

Vážený pán poslanec, vážená pani poslankyňa
Poslanci a poslankyne NR SR
Národná rada Slovenskej republiky
Námestie Alexandra Dubčeka 1
812 80 Bratislava
Slovensko

Národná rada SR dňa 30. marca posunula návrh zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (ďalej len školský zákon) do druhého čítania. Amnesty International dlhodobo volá po komplexnej a razantnej reforme školského zákona, ktorá by zahŕňala aj riešenie ukončenia hrubého porušovania ľudských práv a šliapania po dôstojnosti rómskych detí. Amnesty International vyzýva poslancov a poslankyne NR SR, aby nepremrhali možnosť doplniť novelu o návrhy, ktoré budú segregácii nielen predchádzať, ale ju aj definitívne odstrániť.

Situácia je alarmujúca. Aj 8 rokov po iniciovaní konania Európskou komisiou pre porušenie smernice o rasovej rovnosti počet oddelene vzdelávaných rómskych detí stále rastie. Až dve tretiny rómskych detí sú vzdelávané v triedach, ktoré navštevujú len alebo prevažne rómske deti.¹ Väčšina škôl, ktoré navštevujú len alebo prevažne rómske deti, sa nachádza v blízkosti segregovaných rómskych lokalít². Sociálna interakcia ich žiakov a žiačok s nerómskymi rovesníkmi a rovesničkami je čoraz sporadickejšia. Doteraz prijaté opatrenia a pilotné projekty mali len malý alebo negatívny vplyv na predchádzanie segregácii a jej odstránenie.

Aj naďalej prebieha výstavba alebo dostavba priestorov, v ktorých prebieha výuka výlučne alebo prevažne rómskych detí. Ani existencia legitímneho cieľa zabezpečiť prístup ku vzdelaniu detí čo najbližšie k ich bydlisku nie je objektívnym odôvodnením odlišného zaobchádzania a odčleňovania, teda budovania či otvárania priestorov na výučbu len pre rómske deti.

Pokračuje aj nezákonné oddelovanie v systéme špeciálneho školstva

Extrémnym pošliapaním dôstojnosti rómskych detí a porušením ich práva na vzdelanie je ich neprimerane vysoké zastúpenie v systéme špeciálneho vzdelávania. Drvivá väčšina rómskych detí v špeciálnom vzdelávacom prúde (88 %) je vzdelávaná výlučne alebo prevažne s rómskymi deťmi.³ Každé piate rómske dieťa je v špeciálnom vzdelávacom prúde.⁴ Počet diagnostikovaných detí, či už v špeciálnych školách a triedach alebo integrovaných v bežnom vzdelávacom prúde, stále rastie.⁵

Opakovane sa objavujú informácie o hrubom porušovaní ľudských práv tým, že sú deti preradované do špeciálnych tried bez potrebného vyšetrenia, bez žiadosti rodiča, a ani po zistení pochybení nie je vykonaná žiadna náprava. Roky sa na Slovensku nedarí bojovať s nevhodnou, ba dokonca „účelovou“ či svojvoľnou diagnostikou. Tisíce rómskych detí sú tak ochudobnené o

kvalitné vzdelanie, na ktoré majú právo.

Žiadame rovný prístup ku vzdelaniu pre všetky deti

Amnesty International vyzýva poslancov a poslankyne Národnej rady SR, aby doplnili do novely školského zákona návrhy, ktoré budú obsahovať účinné a komplexné opatrenia na zabezpečenie rovného práva na vzdelanie pre všetky rómske deti. Je nevyhnutné, aby do návrhu novely boli doplnené opatrenia na predchádzanie segregácii a jej odstraňovanie, akými sú systematické preradovanie detí na zabezpečenie rozmanitosti v školách, kontrolované nastavenie školských obvodov, prevencia „bieleho odlivu“, zákaz opätovného opakovania ročníkov, finančná podpora zriaďovateľom na školskú dopravu a ďalšie. Tieto opatrenia musia byť dôsledne monitorované, pravidelne vyhodnocované a adekvátne financované.

Amnesty International žiada poslancov a poslankyne Národnej rady SR, aby doplnili do novely školského zákona alebo príslušných zákonných noriem návrhy, ktoré postupne zrušia špeciálny vzdelávací program pre deti s „ľahkým stupňom mentálneho znevýhodnenia, tzv. variant A“ špeciálneho vzdelávania a aby bolo vyhlásené moratórium na zaradovanie rómskych detí do škôl a tried pre deti s „ľahkým stupňom mentálneho znevýhodnenia“.

Spoločne s Amnesty International Slovensko Vás preto my, podpísané a podpísaní, vyzývame, aby ste v máji, keď budete rokovať a hlasovať o novele školského zákona, nepremrhali šancu zaručiť rovný prístup ku kvalitnému vzdelaniu pre všetky deti. Dôraz na odstránenie všetkých foriem diskriminácie v slovenskom vzdelávacom systéme vrátane segregácie musí byť najvyššou prioritou.

Po dekádach neriešenia týchto problémov už Slovensko nemá nárok vajatať či vracat' sa k rozličným pilotným projektom, je čas presadiť nebojácne, efektívne a funkčné opatrenia na predchádzanie segregácii a jej odstraňovanie s adekvátnymi finančnými zdrojmi zo štátneho rozpočtu a dôsledným monitoringom týchto opatrení. To je jediná cesta, ako možno diskriminovaným a segregovaným deťom vrátiť budúcnosť, na ktorú majú právo.

S úctou,